

Hoitopääsy perusterveydenhuollossa maaliskuussa 2017

Päälöydökset

- Kainuun maakunnan terveyskeskuksissa oli maaliskuussa 2017 eniten yli kolme kuukautta kestäneitä odotusaikoja.
- Hoitopääsy kiireettömälle lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolle ei ole valtakunnallisesti heikentynyt vuoden 2016 syksystä.
- Hammaslääkärikäynneistä kaksi prosenttia toteutui yli kuuden kuukauden odotuksen jälkeen. Tilanne on parempi kuin lokakuussa 2016, jolloin yli kuusi kuukautta joutui odotamaan neljässä prosentissa käynneistä.

Terveyskeskuslääkärille pääsy heikointa Kainuussa

Kiireetön hoitopääsy lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolle vaihtelee maakunnittain. Maaliskuussa 2017 eniten yli kolme kuukautta kestäneitä odotusaikoja oli Kainuun maakunnan alueella. Siellä oli maaliskuussa yli 500 yli kolme kuukautta kestänyttä käynnin odotusta. Vastaavasti hoitopääsy toteutui hyvin Etelä-Karjalassa, Kymenlaakossa ja Pohjois-Karjalassa (Kuvio 1.)

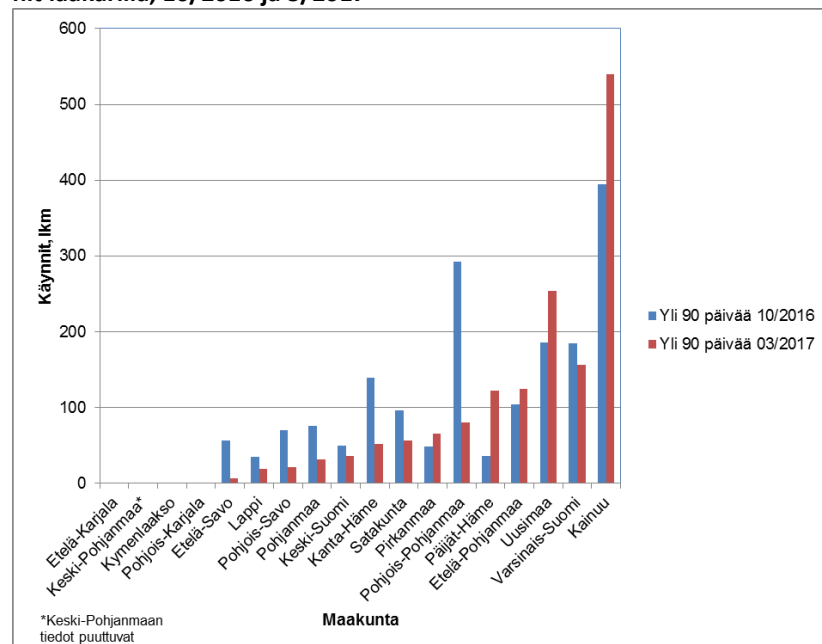
40 prosenttia kiireettömistä lääkärin avosairaanhoidon vastaanottokäynneistä toteutui maaliskuussa 2017 viikon kuluessa hoidon tarpeen arviosta. Saira- ja terveydenhoitajan kiireettömistä vastaanottokäynneistä 58 prosenttia toteutui kolmen vuorokauden kuluessa.

Terveyskeskuksista 95 prosenttia on soittopyyntö- ja takaisinsoittojärjestelmän piirissä. Keväällä 2016 kattavuus oli 91 prosenttia. Yhteydenaantia ja tietojen julkaisua koskevat tiedot perustuvat terveyskeskuksille tehtyyn erilliskyselyyn.

Terveyskeskuksen hammaslääkäriin pääsee aikaisempaa paremmin

Kahdessa prosentissa (2,4 %) kaikista toteutuneista hammaslääkärikäynneistä odotettiin yli kuusi kuukautta maaliskuussa 2017. Tilanne on parempi kuin lokakuussa 2016, jolloin neljä prosenttia käynneistä toteutui yli puolen vuoden kuluttua.

Kuvio 1. Yli kolmen kuukauden kuluttua hoidon tarpeen arvioinnista toteutuneet käynnit lääkärillä, 10/2016 ja 3/2017

Kaisa Mölläri
etunimi.sukunimi@thl.fi

Satu Vuorio
etunimi.sukunimi@thl.fi

Tiedonkeruu

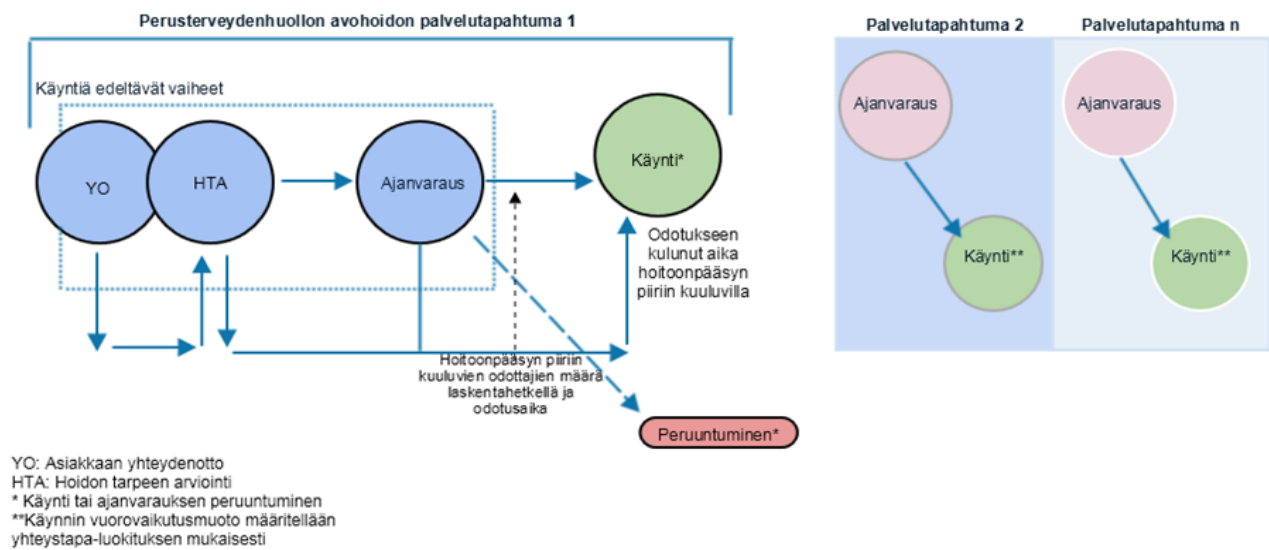
Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn seurantatiedot perustuvat terveyskeskusten ja YTHS:n tietojärjestelmistä suoraan poimittaviin perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoihin (Avohilmo).

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsytiedoissa tarkastellaan kiireettömien avosairaanhoidon ja suun terveydenhuollon toteutuneiden käyntien odotusaikoja (kuvio 2).

Raportointi ei kata jo hoidettavana olevan potilaan kontrollikäyntejä, vaan ainoastaan uuden ongelman vuoksi yhteyttä ottaneet asiakkaat. Terveyskeskusten kiireettömän hoitoonpääsyn seuranta koskeekin noin 10 prosenttia kaikista terveyskeskusten käynneistä.

Laki hoitoonpääsystä ei koske Ahvenanmaata. Ahvenanmaan tiedot eivät ole mukana hoitoonpääsyn seurannassa.

Kuvio 2. Hoidon saatavuuden seurantapisteet perusterveydenhuollossa

Maaliskuussa 2017 perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoja (Avohilmo) hoitoonpääsystä saatiin 93 prosentista terveyskeskuksia ja suun terveydenhuollosta 92 prosentista terveyskeskuksia.

Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) hoitoonpääsytiedot saatiin syksyllä 2016 ensimmäistä kertaa Avohilmosta. YTHS:n avosairaanhoidon hoitoonpääsytiedoissa on vielä ongelmia, mutta suun terveydenhuollon tiedot tulevat kattavasti Avohilmoon.

www.thl.fi/tilastot/hoitoonpaasy/pth

Laatuseroste

Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa

Tilastotietojen relevanssi

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyraportointi sisältää tiedot terveyskeskusten hoitoonpääsyn toteutumisesta määrättyinä ajankohtana. Hoitoonpääsyraportointi käsittää terveyskeskusten terveydenhuoltolain 51§:n mukaisen perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon hoitoonpääsyn toteutumisen.

Tiedot kerätään perusterveydenhuollon avohoitoa tuottavista terveyskeskuksista. Tietojen keruu on kaksiosainen. Hoitoonpääsyn odotusaikojen toteutumastiedot saadaan perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustiedoista (Avohilmosta). Yhteydensaantia sekä tietojen julkaisemista koskevat tiedot kerätään erillistiedonkeruuna terveyskeskuksista kerran vuodessa keväällä. Avohilmosta saatavat toteutuneiden käyntien odotusajat raportoidaan aluehallintovirastoittain, maakunnittain sekä terveyskeskus- että toimipaikkatasolla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tuottaa hoitoonpääsyn toteutumisen valvontaa varten tarvittavat tiedot aluehallintovirastoille (AVI) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira). Tiedot ovat myös käytössä terveyskeskusten omavalvonnan ja seurannan välineenä. Lisäksi niitä käytetään terveyskeskusten väliseen arviointiin. Raportin pohjana olevan hoitoilmoitusrekisterin tietosisältöä ja tiedonkeruuta sekä raportointia kehitetään yhteistyössä valvontaviranomaisten, tiedontuottajien ja käyttäjien kanssa.

Tilaston tietojen keruu perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettuun lakiin (668/2008), tilastolakiin (280/2004), terveydenhuollon valtakunnallisia henkilörekistereistä annettuun lakiin (566/1989) sekä asetukseen terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä (1671/1993).

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn tietojen keruu perustuu terveydenhuoltolakiin (1326/2010, 51§). THL on terveydenhuollon tilastoviranomainen ja tilastojen ylläpito on THL:n lakisääteinen tehtävä.

Menetelmäkuvaus

Terveyskeskusten hoitoonpääsy tiedot poimitaan ja raportoidaan pääosin Avohilmo-tiedoista. Osa tiedoista saadaan kerran vuodessa toteutettavasta erilliskyselystä (välitön yhteydensaanti ja hoitoonpääsyä koskevien tietojen julkaisu). Erilliskysely osoitetaan terveyskeskusten ja YTHS:n johtaville lääkäreille/johtaville hammaslääkäreille. Kyselyn kysymykset on laadittu yhteistyössä valvontaviranomaisten ja STM:n edustajien kanssa.

Avohilmosta poimitut hoitoonpääsy tiedot perustuvat terveydenhuollon julkisista toimintayksiköistä henkilötunnuksella saatuihin hoitoilmoituksiin, jotka kerätään päivittäin avohoitokäynneistä. Julkinen palveluntuottaja on velvollinen toimittamaan tiedot, vaikka palvelu olisi ulkoistettu. Raportilla käytetyt luokitukset sekä tiedonkeruun ohjeet on kuvattu avohoidon Avohilmo-oppaissa sekä THL:n verkkosivuilla (www.thl.fi/avohilmo).

Tietojen kattavuus

Tässä tilastoraportissa raportoidaan Hilmon osarekisteriin Avohilmoon 25.4.2017 mennessä tulleita tietoja. Maaliskuussa 2017 Avohilmosta saatavia perusterveydenhuollon hoitoonpääsy tietoja puuttui 10 terveyskeskuksesta (terveyskeskusten kokonaismäärä 143) neljän eri aluehallintoviraston alueelta. (Taulukko 1.) Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän alueelta on edelleen saatu tietoja erikseen myös Lahden terveyskeskuksesta ja Peruspalvelukeskus Oivasta huolimatta alueen yhdistymisestä 1.1.2017.

Taulukko 1. Puuttuvat perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot maaliskuussa 2017

Alue	Terveyskeskus
1. Etelä-Suomen AVI	Pyhtää
2. Etelä-Suomen AVI	Riihimäen seudun terveyskeskus
3. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Jämsän ja Kuhmoisten yhteistoiminta-alue
4. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Kangasalan ja Pälkäneen yhteistoiminta-alue
5. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä/ Soite
6. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Kihniö
7. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Kuusiokuntien terveyskeskuskuntayhtymä
8. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Pirkkalan ja Vesilahden yhteistoiminta-alue
9. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Virrat-Ruovesi- yhteistoiminta-alue / Keiturin soite
10. Lapin AVI	Salla
Yhteensä	10 terveyskeskusta

Suun terveydenhuollon osalta hoitopääsytietoja maaliskuussa puuttui 12 terveyskeskuksesta (kokonaismäärä 143) viiden eri aluehallintoviraston alueelta. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Puuttuvat suun terveydenhuollon hoitopääsytiedot maaliskuussa 2017

Alue	Terveyskeskus
1. Etelä-Suomen AVI	Pyhtää
2. Etelä-Suomen AVI	Raasepori
3. Etelä-Suomen AVI	Riihimäen seudun terveyskeskus
4. Itä-Suomen AVI	Kuopion sosiaali- ja terveydenhuolto
5. Lounais-Suomen AVI	Säkylä-Köyliön terveydenhuollon ky
6. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Jämsän ja Kuhmoisten yhteistoiminta-alue
7. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Kangasalan ja Pälkäneen yhteistoiminta-alue
8. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Kihniö
9. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Kuusiokuntien terveyskeskuskuntayhtymä
10. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Pirkkalan ja Vesilahden yhteistoiminta-alue
11. Länsi- Ja Sisä-Suomen AVI	Virrat-Ruovesi- yhteistoiminta-alue / Keiturin soite
12. Lapin AVI	Salla
Yhteensä	12 terveyskeskusta

Yhteydensaantia ja tietojen julkaisemista koskevaan erilliskyselyyn vastasi perusterveydenhuollon osalta 133 terveyskeskusta (n=143, 1.1.2017 toimintansa aloittanut Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä antoi yhden vastauksen) ja suun terveydenhuollon osalta 139 (n= 145, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä antoi vanhan organisaatorakenteen mukaan vastaukset eli Lahti, Peruspalvelukeskus Oiva ja Aava erikseen).

Erilliskyselynä kysyttynä YTHS:n hoitopääsytiedot saatiin kaikista 13 perusterveydenhuollon ja 11 suun terveydenhuollon toimipaikasta.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot ovat odotusaikojen toteumatietoja, jotka saadaan Avohilmosta. Avohilmosta saatavat tiedot ovat hoidon todelliset ja reaaliaikaiset toteutumisaajat terveyskeskuksissa.

Kerran vuodessa tehtävä yhteydensaantia ja tietojen julkaisemista koskeva erillistiedonkeruu perustuu terveyskeskusten operaattoriseurannasta saatuihin tietoihin ja johtavien lääkärien/hammaslääkäreiden antamiin vastauksiin.

Tietojen oikeellisuuteen vaikuttaa se, miten oikein ja yhtenevästi ammattilaiset ovat tilastoineet hoitopääsytiedot eri potilastietojärjestelmiin terveyskeskuksissa. Kyselystä saatava tieto on kokonaisarvio koko terveyskeskuksen tilanteesta.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tiedot raportoidaan maalisi- ja lokakuun tilanteesta. Puuttuvista hoitopääsytiedoista ilmoitetaan terveyskeskuksille ja järjestelmätoimittajille, joita pyydetään samalla korjaamaan aineistossa ilmenneet puutteet. Näin pyritään varmistamaan tietojen kattavuus.

THL tuottaa Avohilmosta saaduista hoitopääsytiedoista myös kuukausittain päivittyvää raportointia verkkopalveluna. Avohilmo-verkkoraportoinnissa on saatavissa hoitopääsytiedot palvelutuottajittain (terveyskeskustaso) ja toimipaikoittain (terveysasemataso). Palveluntuottajataso perustuu terveyskeskusten THL:n toimipaikkarekisteriin (TOPI) ilmoittamiin tietoihin. Toimipaikkatieto perustuu terveyskeskusten Sosiaali- ja terveysalan organisaatiorekisteriin (THL – SOTE-organisaatiorekisteri) ilmoittamiin tietoihin.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot julkaistaan THL:n verkkosivuilla kaksi kertaa vuodessa. Tiedot ovat osoitteessa: www.thl.fi/tilastot/hoitopaasy/pth

Tilastojen vertailukelpoisuus

Perusterveydenhuollon hoitopääsytietoja on kerätty terveyskeskuksista vuodesta 2005 lähtien. Tiedonkeruu toteutettiin ensin kokonaisuudessaan kyselytutkimuksena, jonka muoto hieman täsmentyi vuosien aikana.

Vuonna 2014 tiedonkeruuta muutettiin perusterveydenhuollossa ja suun terveydenhuollossa siten, että valtaosa tiedoista tulee suoraan potilastietojärjestelmistä (Avohilmo-tiedot) ja osittain erilliskyselystä. Vuonna 2015 valvontaviranomaisten kanssa sovittiin, että yhteydensaantia terveyskeskuksiin selvittävä erilliskysely toteutetaan kerran vuodessa.

Tiedonkeruutavan muutos kaksi kertaa vuodessa kerätystä erilliskyselystä suoraan potilastietojärjestelmistä tapahtuvaan reaaliaikaiseen tiedonkeräykseen vaikuttaa tietojen vertailtavuuteen. Vuodesta 2014 alkaen Avohilmon kautta saatuja hoitopääsytietoja ei voi verrata aiempiin kyselyillä saatuihin tietoihin.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hoitopääsytietojen raportointi sisältää määräaikaan mennessä saadut reaaliaikaiset Avohilmo-tiedot sekä erilliskyselyn vastaukset terveyskeskuksista. Hoitopääsytietojen raportit julkaistaan kaksi kertaa vuodessa, toukokuussa ja joulukuussa THL:n verkkosivuilla. Hoitopääsytiedot lähetetään ennen julkaisua valvontaviranomaisille.

Maaliskuun 2017 perusterveydenhuollon hoitopääsyraportin erityispiirteet

Avohilmo-tiedot on saatu kattavasti kaikista Suomen terveyskeskuksista. Kaikista terveyskeskuksista (10 terveyskeskuksesta) ei kuitenkaan ole saatu hoitopääsyyyn liittyviä tietoja. Vuoden 2017 alussa tapahtuneet organisaatiomuutokset,

organisaatioiden uudet yhteenliittymät ja toisaalta myös vanhojen yhteenliittymien purkautumiset ovat aiheuttaneet teknisiä ongelmia, kun tietoja ei ole siirretty oikealla TOPI-koodilla Avohilmoon ja tästä syystä osa hoitopääsytiedoista on jäänyt puuttumaan. THL on ollut yhteydessä asiasta sekä yksittäisiin terveyskeskuksiin että potilastietojärjestelmien edustajiin. Osa puutteista on saatu korjattua kevään aikana, osa korjaantuu myöhemmin.

Organisaatiomuutoksista johtuen myös osa erilliskyselyyn osallistuvan terveyskeskuksen edustaja saatiin selville vasta tiedonkeruun päättymisen jälkeen. Kaikkii terveyskeskuksiin on kuitenkin toimitettu kysely ja jälkikäteen saatavat vastaukset toimitetaan suoraan valvontaviranomaisten käyttöön.

YTHS aloitti Avohilmo-tietojen toimittamisen THL:ään kesällä 2016 takautuvasti elokuusta 2015 lähtien. Myös YTHS-hoitopääsytiedot raportoidaan Avohilmo-aineistosta. YTHS:n suun terveydenhuollon hoitopääsytiedot on saatu kattavasti eri toimipaikoista. Avosairaanhoidon hoitopääsytietoja ei ole toistaiseksi saatu potilastietojärjestelmän teknisten ongelmien vuoksi.

Avohilmosta saatavat hoitopääsytiedot perustuvat asiakkaan/potilaan yhteydenottoon uuden ongelman vuoksi, ammattihenkilön tekemään hoidon tarpeen arviointiin sekä sen perusteella tapahtuneeseen lääkärin/hammaslääkärin tai sairaanhoitajan/ terveydenhoitajan/ suuhygienistin vastaanottokäyntiin. Raportointiin on otettu mukaan vain ei-kiireellinen sairaanhoidollinen lääkärin/hammaslääkärin tai hoitajan käynti ja siitä aiemmin tehty hoidon tarpeen arviointi. Raportoinnissa näkyvä 0-päivää hoitoa odottaneiden tieto vastaa osin todellista hoitopääsytoteutumista, osin on kyse haasteista hoidon tarpeen arvioinnin kirjaamisessa ja kirjausten yhdistymisestä käyntikirjausten tietoihin. Perusterveydenhuollon hoitopääsyt seuranta pisteet on tarkemmin kuvattu tilastokatsauksen (THL 20/2017) kuviossa 2.